Når unge vælger erhvervsuddannelser

Indsigter og anbefalinger fra europæisk forskning

Policy Brief – Center for Gymnasie- og erhvervsuddannelsesforskning
Eva Lykkegaard | Ane Qvortrup | Kim Rohde
August 2025

English summary:

Young people's choices in vocational education: Insights and recommendations from VETprep research

This policy brief explores how young people make decisions about vocational education and training (VET), drawing on survey responses from more than 4,000 ninth-grade students and qualitative interviews conducted in Denmark, Estonia, Croatia, Spain and the United Kingdom. It examines how factors such as personal agency, socio-economic background, well-being, future expectations and national context influence educational choices. The brief concludes with recommendations for strengthening guidance, supporting informed decision-making and promoting VET as an attractive and meaningful educational pathway.

Baggrund: Uddannelsesvalg og unges handlekraft

Uddannelse er en nøglefaktor for social og økonomisk mobilitet, men sociale uligheder reproduceres stadig i uddannelsessystemet. Center for Gymnasie- og erhvervsuddannelsesforskning har i et internationalt forskningsprojekt undersøgt, hvordan unge i fem europæiske lande – Danmark, Estland, Kroatien, Spanien og Storbritannien – vælger erhvervsuddannelse, og hvordan deres agens spiller en rolle i disse valg.

Der er store nationale forskelle blandt disse lande. Kroatien har en høj og stabil tilgang til erhvervsuddannelserne, imens de øvrige lande har deltagelse under EU-gennemsnittet. Spanien og Estland viser dog stigende deltagelse, imens Storbritannien og Danmark har faldende deltagelse. Danmark kan med fordel lade sig inspirere af lande, der har formået at vende en lav deltagelse til en stigende interesse for erhvervsuddannelser.

Hvad vi gjorde: Over 4.000 unge stemmer

- Spørgeskemabesvarelser fra over 4.000 elever i 9. klasse
- Kvalitative interviews med elever, der ønsker at starte på en erhvervsuddannelse efter grundskolen
- Fokus på elevernes ønsker, forventninger og oplevelser i relation til erhvervsuddannelser

VETprep
Empowering Europe's Youth through VET

Fem centrale pointer: Hvem vælger erhvervsuddannelser?

1. **Klarhed og handlekraft styrker valget af erhvervsuddannelser**
   Elever med tydelige fremtidsmål og sikkerhed på egne evner er mere tilbøjelige til at vælge en erhvervsuddannelse.

2. **Socioøkonomisk baggrund har betydning**
   Elever med lavere socioøkonomisk status (herunder forældres uddannelsesniveau) er mere tilbøjelige til at vælge erhvervsuddannelser.

3. **Optimisme og trivsel trækker elever fra erhvervsuddannelserne og mod de gymnasiale uddannelser**
   Elever med høj faglig trivsel samt optimisme om fremtiden er mere tilbøjelige til at ville vælge en gymnasial uddannelse.

4. **Valget af erhvervsuddannelser handler ikke blot om tilpasning, men også om transformativ handlekraft.**
   De unge træffer aktive og informerede valg, der former deres uddannelsesveje og fremtidige identitet.

5. **Høj grad af alignment mellem ønsker og forventninger**
   De fleste elever vælger realistisk den uddannelse, de foretrækker – men der er nationale variationer i, hvorvidt erhvervsuddannelser er en ønsket eller forventet vej.

Anbefalinger

- **Styrk unges agens i uddannelsesvalget**
  Skab rammer, hvor elever kan udvikle klare mål og tro på egne evner – fx gennem vejledning og refleksionsværktøjer.

- **Målret indsatsen mod specifikke grupper**
  Elever med høj trivsel og socioøkonomisk baggrund er mindre tilbøjelige til at vælge erhvervsuddannelser, derfor vil der være et særligt potentiale i at målrette information og indsatser imod disse elevgrupper.

- **Skab positive narrativer om erhvervsuddannelserne**
  Erhvervsuddannelserne skal præsenteres som en attraktiv og meningsfuld vej – ikke som et alternativ for dem, der "ikke passer ind" i gymnasiet.

- **Tilpas politikker til den nationale kontekst**
  Én løsning passer ikke alle. Projektet har tydeliggjort nationale forskelle. I Danmark bør der udvikles målrettede indsatser, der appellerer til piger og elever med lav fremtidsoptimisme – fx gennem rollemodeller, narrativer og vejledningsmateriale.

Vil du vide mere?

Kontakt: Ane Qvortrup, Project Coordinator, anq@sdu.dk
Læs mere: vetprep-project.com

VETprep
Empowering Europe's Youth through VET